

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/192466,Pawel-Nowik-Tadeusz-Stankiewicz-ps-Cwiek.html>
27.02.2026, 10:31

Paweł Nowik: Tadeusz Stankiewicz ps. „Ćwiek”

Pochodził z licznej i ubogiej rodziny. Wychowywał się w cieniu wojny, która odebrała mu najbliższych i rzuciła do niemieckiego więzienia. Przygodne znajomości z transportu repatriacyjnego, wśród których znalazł się porucznik Konstanty Wilczyński, zaważyły na jego dalszych, tragicznych losach.

[Zbrodnie komunistyczne](#)

05.01

Tadeusz Stankiewicz ps. „Ćwiek”. Fot. AIPN

Tadeusz Stankiewicz urodził się w Wilnie, najprawdopodobniej 5 stycznia 1928 r. (w aktach sądowych i śledczych podawana jest data 15 stycznia 1927 r.). Jego ojciec Władysław (s. Antoniego i Zuzanny zd. Rogińskiej) urodził się 16 kwietnia 1899 r. w Klikalnicy na terenie powiatu brasławskiego. Z zawodu był stolarzem o specjalności meblarskiej. Matka Jadwiga zd. Makiewicz (c. Jana i Adeli zd. Duchnowicz ur. 1902 r.) urodziła się w Wilnie, była gospodynią domową.

Dorastanie w cieniu wojny

Rodzina mieszkała w Wilnie, ale często zmieniała adresy zameldowania. Na podstawie dostępnych dokumentów ustaliłem, że od 26 października 1932 do 8 listopada 1935 r. Stankiewiczowie mieszkali przy Bobrujskiej 21/8 lok. 3, od 8 listopada 1935 r. do 18 sierpnia 1936 r. przy ul. Praczkarnia 15 lok. 1. Najdłużej, bo od 19 sierpnia 1936 do 1942, przy Popławskiej 23 lok. 5.

Byli ubogą rodziną. Zachował się protokół z przeprowadzonego w 1933 roku wywiadu środowiskowego. W dokumencie napisano:

„Na podstawie zeznań sąsiadów stwierdziłem iż petent żyje b. biednie. Żadnych narzędzi stolarskich, ani warsztatu nie posiada. Właściciel domu nieobecny, książki meldunkowej brak, wobec tego inne rubryki nie wypełnione – Petent pracuje dorywczo gdzie się da i zarabia b. mało”.

Również dokumenty z Rejonowego Urzędu Pośrednictwa Pracy potwierdzają, że ojciec często nie

miął pracy.

Tadeusz był jednym z sześciorga rodzeństwa. Starszy brat Michał urodził się w Wilnie 25 marca 1926. Młodszy, Aleksander Czesław, ur. 1 listopada 1932 lub 17 października 1933, najmłodszy brat Józef ur. 24 listopada 1938 (lub 15 stycznia 1939). Siostry: Halina ur. 12 kwietnia 1927, a Krystyna 12 września 1936 lub 1937 r.

Tadeusz Stankiewicz był harcerzem. Do roku 1941 r. uczył się w szkole powszechnej. Pod okupacją niemiecką ukończył dwie klasy gimnazjum litewskiego. Nauka w litewskiej szkole sprawiała mu trudność. Łączył ją z pracą w sklepie, następnie w fabryce zabawek.

Starszy brat Michał był członkiem konspiracji. Za swoją działalność został rozstrzelany przez Niemców pod koniec 1943 roku. Niemcy niesłusznie podejrzewali również Tadeusza o związek z podziemiem i udział w akcjach dywersyjnych. Aresztowano go i osadzono w więzieniu. W trakcie przesłuchań był bity. Otrzymał wyrok 6 lat więzienia. Uciekł po czterech miesiącach, w momencie zajmowania Wilna przez Armię Czerwoną.

Jak wspomina, „po jakimś czasie” od zajęcia Wilna przez Sowieców zginął jego ojciec. Aby utrzymać rodzinę, Tadeusz zatrudnił się w fabryce szewskiej. Cytując:

„pracowałem w tej fabryce jako stacer do czerwca 1945 r. potem zapisałem się na transport 33 i przyjechałem (do Polski) pozostawiając rodzinę na terenach litewskich”.

Za nową granicą

Z litewskiej karty repatriacyjnej wynika, że na transport do Polski byli zapisani Tadeusz – jako głowa rodziny, jego matka Jadwiga oraz bracia: Aleksander i Józef. Nie są tu wymieniane siostry. Może Krystyna wcześniej zmarła, a Halina usamodzielniała się? Transport do Polski ruszył 13 czerwca 1945 roku. Według informacji zawartej na karcie wyjechali nim tylko Tadeusz i Józef. Matka i brat Aleksander, z nieustalonych powodów, pozostali. Podczas śledztwa, prowadzonego przez prokuraturę w Bydgoszczy, Tadeusz nigdy nie wspomina, że do Polski przyjechał z bratem.

W transporcie do Polski Tadeusz poznał porucznika Konstantego Wilczyńskiego. Zaprzyjaźnił się również z wymienionymi tylko z imienia Pawłem, Jankiem, Lopkiem, Lonkiem i Władkiem. Z poznаныmi kolegami zamieszkał w Gdańsku, w baraku przydzielonym przez Powiatowy Urząd Repatriacyjny. Nie mieli stałego zatrudnienia. Imali się różnych zajęć. Dość szybko kolegów Stankiewicza aresztowano. Oskarżono ich o przestępstwa kryminalne.

21 listopada 1945 roku Stankiewicz również „wpadł”. Został zatrzymany podczas standardowej kontroli na dworcu kolejowym w Bydgoszczy. Żołnierze 2. Kompanii Konwojowej Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego odkryli, że Stankiewicz posługuje się podrobionymi dokumentami. Dodatkowo, w momencie aresztowania był w mundurze i miał przy sobie broń. Noc spędził pod strażą, w pomieszczeniach służbowych na dworcu. Następnego dnia miał zostać odprowadzony do koszar KBW.

Wcześniejsza rewizja była przeprowadzona niestaranie. Nie odnaleziono przy aresztowanym drugiego pistoletu. Podczas konwoju, z ukrytej broni, śmiertelnie postrzelił jednego z funkcjonariuszy. Mimo pościgu, Stankiewiczowi udało się zbiec. Odnalazł Konstantego Wilczyńskiego, który w tym czasie planował nawiązać kontakt z działającym na Pomorzu ruchem oporu.

[Czytaj artykuł Pawła Nowika *Tadeusz Stankiewicz ps. „Ćwiek”* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Zbrodnie komunistyczne

Artykuł